Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Relanceplan Investeren in mediawijsheid van de Vlaming
VV135

Samenvatting: Deze nota aan de Vlaamse Regering geeft een overzicht van het project 'Investeren in mediawijsheid van de Vlaming' in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Er worden 2 projecten voorgesteld die zullen ontwikkeld en uitgevoerd worden door het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid: 1) een flankerend traject bij Nieuws in de Klas en 2) het digitaal inclusiebeleidsplan 'Iedereen Digitaal', gericht op kwetsbare jongeren, mensen met een beperking en senioren.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

De COVID-19 pandemie heeft Vlaanderen sterk getroffen. Om het economisch en maatschappelijk weefsel van Vlaanderen te herstellen lanceerde de Vlaamse Regering het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht'. Dit ambitieus investeringsplan omvat 4,3 miljard euro en rust op 7 pijlers. Binnen de pijler 'digitale transformatie' gaat er ook aandacht naar de ontwikkeling van digitale talenten. Om van de digitale transformatie een economisch en maatschappelijk succes te maken wil de Vlaamse Regering de digitale vaardigheden van alle Vlamingen versterken. Daarvoor wordt er een ambitieus programma uitgewerkt om komaf te maken met 'digibetisme' en mediawijsheid te versterken.

De COVID-19 crisis bracht immers volgende digitale drempels en hinderpalen waar burgers en organisaties mee geconfronteerd worden duidelijk aan de oppervlakte:

- er zijn nog steeds burgers die thuis te weinig digitale toegang, vaardigheden en ondersteuning hebben om voldoende aan de digitale samenleving te kunnen deelnemen;
- in allerhande sectoren en op verschillende niveaus is het ontbreken van voldoende digitale vaardigheden een knelpunt om mensen verder te laten groeien in hun job;
- het onderwijs heeft nood aan een grote inhaalbeweging om mee te zijn met de digitale evolutie;
- digitale toegang, vaardigheden en beleid daaromtrent ontbreken nog grotendeels in de sectoren van hulpverlening en zorg en organisaties die zich richten op kwetsbare doelgroepen;
- digitale platformen zijn bij momenten een broeinest van misleidende informatie, asociaal gedrag en criminele fraude, en nog te veel mensen trappen in de vallen die hierdoor gecreëerd worden.

De Vlaamse Regering kiest in haar relancebeleid dan ook voor een strategie om digitale inclusie, digitale geletterdheid en mediawijsheid te integreren in verschillende Vlaamse beleidsdomeinen én op het lokale niveau. Vanuit de bevoegdheid Media wordt een budget voorzien van 1 miljoen euro om via twee projecten bijkomend te investeren in het verhogen van digitale inclusie en het versterken van mediawijsheid bij de burger. De ontwikkeling en coördinatie van beide projecten gebeurt door Mediawijs - het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid. De twee projecten staan echter los van de reguliere opdracht van Mediawijs bepaald in de subsidieovereenkomst 2018-2020, die begin dit jaar werd verlengd tot eind 2021.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het advies van de Inspectie van Financiën van 18 maart 2021.
Het begrotingsakkoord werd gevraagd op 18 maart 2021 en werd verleend op xx maart 2021.

2. INHOUD

A. Flankerend traject Nieuws in de Klas

Context

Nieuws en informatie is zowel op individueel als maatschappelijk vlak van groot belang. Kinderen en jongeren in Vlaanderen lijken het vooral via sociale media te vernemen en hun vertrouwen in nieuws in het algemeen gaat daarmee achteruit, waardoor het maatschappelijk belang ondergraven wordt.

Uit het onderzoek 'Apestaartjaren 2020' blijkt dat sociale media als bron van nieuws er bij jongeren (12-18j.) met kop en schouders bovenuit steekt en dat de smartphone daarvoor een centraal apparaat is. In tegenstelling tot de hoge cijfers voor nieuwsconsumptie op sociale media, is er een groot percentage van de jongeren die aangeven zelden of nooit nieuws te lezen via de papieren krant (66,6%), nieuwsapps van nieuwsorganisaties (67,4%), e-mails (70,4%), gepersonaliseerde nieuws applicaties (72,2%), magazines (73,6%) en alternatieve nieuwswebsites (75,7%).

Wanneer er wordt gekeken naar de motivatie en nieuwsvaardigheden van jongeren, dan toont het onderzoek 'Apestaartjaren 2020' aan dat:

- slechts een grote minderheid van de jongeren nieuws 'eerder belangrijk' vindt;
- slechts ca. 30% van de jongeren vindt dat er genoeg nieuws op hun maat is, maar er misschien wel teveel nieuws in het algemeen is;
- een meerderheid van de jongeren vertrouwen heeft in het feit dat ze nieuws kunnen begrijpen, maar dat de meesten twijfelen of ze de kwaliteit van nieuws kunnen inschatten en desinformatie kunnen herkennen.

Bovenstaande inzichten en gegevens tonen de maatschappelijke nood aan om jongeren te helpen om betrouwbaar nieuws en informatie te vinden én te herkennen.

Project en doelstellingen

Er wordt door Mediawijs een flankerend traject bij het bestaande project Nieuws in de Klas opgezet waarbij ingezet wordt op meer interactie om kinderen en jongeren nog nieuwsvaardiger te maken. Nieuws in de Klas is een mediawijsheidsproject in Vlaamse en Brusselse scholen van Mediawijs - het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid, Vlaamse Nieuwsmedia, WE MEDIA, Media.21, VRT NWS en meemoo. Het project stimuleert kinderen en jongeren om verschillende nieuwsmedia te volgen en interpreteren. Het doel van Nieuws in de Klas is om van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel

nieuws- en informatiewijze burgers te maken. Leerkrachten kunnen een week lang een gratis papieren/digitaal nieuwspakket voor gebruik in de klas bestellen en hebben het hele jaar door toegang tot online themadossiers en ander lesmateriaal. De Vlaamse overheid kent jaarlijks een subsidie toe van 1 miljoen euro aan Nieuws in de Klas die wordt verdeeld onder de partners Vlaamse Nieuwsmedia, WE MEDIA en Media.21.

In het kader van de Vlaamse Veerkracht wordt een specifiek project uitgewerkt dat zal worden uitgevoerd door het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid. Het nieuwe flankerende traject bij Nieuws in de Klas heeft als doel om jongeren te stimuleren en helpen op een bewuste en kritische manier met digitale media, nieuws en informatie om te gaan. Het project zal inspelen op het (digitale) nieuwsgebruik van jongeren zelf, en hen daarbij ondersteunen om goede informatie te vinden en te herkennen. Het project gaat uit van de (digitale) leefwereld van jongeren en de manier waarop ze nieuws consumeren (vnl. smartphone - sociale media) en heeft als doel om jongeren zelf een actievere rol te laten spelen in het educatieve aanbod van Nieuws in de Klas, waarbij ze zelf als actor aan hun mediawijsheid werken en minder als consument van lessen en media. Concreet zal dit gebeuren aan de hand van drie initiatieven op maat van de jongeren:

1) Voor de eerste graad secundair onderwijs wordt een Vlaamse 'Nieuwsmakers' wedstrijd opgezet waarbij leerlingen op klas- of schoolniveau online nieuws produceren. De vaardigheden om nieuws en informatie te verwerken en te presenteren staan centraal en geven jongeren de kans om hun veranderende omgeving opnieuw te verkennen. Er zal worden nagegaan hoe regionale partners uit het jeugdwerk (Stampmedia, Quindo, Project wolf, Villa Bota, Mediaraven, JES …) en media (regionale televisie, kranten en radio) kunnen geëngageerd worden om dit mee te cureren en te ondersteunen en om te zien hoe hieraan prijsuitreikingen kunnen worden gekoppeld. In 2021 worden de geschikte partners gezocht en wordt het basisconcept uitgewerkt. In het voorjaar van 2022 wordt er een pilootproject georganiseerd. Na een evaluatie zal het project verder uitgerold worden in de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024.

2) Voor de tweede graad secundair onderwijs wordt er ingezet op de vaardigheden om de betrouwbaarheid van nieuws en informatie te beoordelen en om openheid te creëren in het zwart-witdenken van 14-16-jarigen met een initiatief rond factchecking. Mediawijs zal nagaan hoe partners uit de journalistenopleidingen (bv. EUfactcheck en Factcheck.Vlaanderen), jeugdwerk en media (VRT, Knack, …) kunnen geëngageerd worden om hier mee expertise en begeleiding voor te voorzien. In 2021 worden de geschikte partners gezocht en wordt het basisconcept uitgewerkt. In het voorjaar van 2022 wordt er een pilootproject georganiseerd. Na een evaluatie zal het project verder uitgerold worden in de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024.

3) Voor de derde graad secundair onderwijs wordt er ingezet op de impact die nieuws en informatie hebben op de maatschappij en de manier waarop je zelf hiermee aan de slag kunt gaan in een Vlaamse debatmarathon voor 16-18-jarigen met partners zoals Debateville, BELvue, Hujo, NGO's zoals Djapo en input vanuit de nieuwsmedia. Het principe van 'flipping the classroom' zal worden gehanteerd, waarbij jongeren thuis de kneepjes van het vak leren. In de klas gaan ze dieper in op verschillende technieken en ligt de nadruk op luisteren, speechen en argumenteren. Er zal gewerkt worden met gerichte opdrachten en stellingen. Leerkrachten krijgen tools om te leren debatteren in de klas en om zelf een wedstrijd op school te organiseren. Nascholingen voor leerkrachten zullen nodig zijn. Er wordt ook nagegaan of het mogelijk is om trainingen te geven op school en om een debatmarathon te organiseren tussen de scholen die een training gevolgd hebben met een finalemoment in het kader van Difference Day. In 2021 worden de geschikte partners gezocht en wordt het basisconcept uitgewerkt. In het voorjaar van 2022 wordt er een pilootproject georganiseerd. Na een evaluatie zal het project verder uitgerold worden in de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024.

B. Digitaal inclusiebeleidsplan 'Iedereen Digitaal', gericht op kwetsbare jongeren, mensen met een beperking en senioren.

Context

Digitalisering is één van de meest definiërende transformaties in onze samenleving, niet alleen op technologisch gebied, maar zeker ook op maatschappelijk vlak. Digitalisering en alles wat ermee gepaard gaat, speelt zich af op quasi elk domein van het leven: werk, handel, leren, ontspanning, persoonlijke relaties, enzovoort. Niet iedereen is echter mee met de digitale (r)evolutie en dreigt binnen verschillende levensdomeinen uit te boot te vallen.

De COVID-19 crisis maakte het nijpende probleem van digitale uitsluiting van kwetsbare groepen in Vlaanderen zichtbaarder dan ooit tevoren. Het is belangrijk om een aantal sectoren die werken met zeer kwetsbare doelgroepen niet uit het oog te verliezen. Speciale aandacht is nodig voor kwetsbare jongeren, mensen met een beperking en/of senioren. De organisaties die met deze doelgroepen werken zijn meer dan ooit opzoek naar expertise en ondersteuning om zich op dit (voor hen vaak nieuwe) terrein te begeven. Er is een duidelijke nood aan ondersteuning op Vlaams niveau om dit allemaal te verwezenlijken.

Project en doelstellingen

Het doel van het project 'Iedereen Digitaal' is om de ontwikkeling en uitrol van een bovenlokaal digitaal inclusiebeleid binnen sectoren, organisaties en voorzieningen die werken met kwetsbare jongeren, mensen met een beperking of senioren in Vlaanderen (onder meer de sectoren onder Agentschap Opgroeien, een deel van het aanbod van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, leden van de Vlaamse ouderenraad, vormingsorganisaties bij het sociaal-cultureel jeugd- en volwassenenwerk, het Jeugdwelzijnswerk, enz.) te versnellen.

In het kader van dit project zal het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid inzetten op drie sporen:

1) Mediawijs zal in nauwe samenwerking met de verschillende sectoren en relevante experten werk maken van een kader, richtlijnen en eventueel instrumenten voor een digitaal inclusief en mediawijs beleid binnen de sectoren. Hierbij worden zoveel mogelijk instanties binnen die sectoren gemotiveerd om samen een co-creatief traject op te starten en organiseren.

2) Mediawijs bevraagt samen met relevante experten de betrokken sectoren en hun organisaties naar de operationele noden, voorbeelden en instrumenten die ze hebben in verband met digitale inclusie en mediawijsheid binnen hun sector of organisatie. Op basis daarvan zal Mediawijs relevante instrumenten, praktijkvoorbeelden opwaarderen en opschalen in publicaties, educatief en informatief materiaal en communiceren en verspreiden binnen de sectoren zelf.

3) Mediawijs zal samen met experten uit het veld specifieke opleiding en intervisie organiseren en faciliteren voor medewerkers die werken met kwetsbare jongeren, mensen met een beperking en/of senioren. Via deze vormingen op maat kunnen medewerkers van de gevatte organisaties zich verder professionaliseren om kwaliteitsvol te werken aan digitale mediawijsheid en inclusie.

Bij het uitvoeren van het project 'Iedereen Digitaal' zal Mediawijs zich niet specifiek richten op de thematiek van 'online hulpverlening', maar natuurlijk wel afstemming zoeken met wat in dat kader gebeurt binnen die sectoren.

Het project 'Iedereen Digitaal' zal opgestart worden in april 2021 en loopt tot en met juni 2023.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Projecten	Budget (euro)
A. Flankerend traject Nieuws in de Klas	750.000
B. Digitaal inclusiebeleidsplan 'Iedereen Digitaal'	250.000
Totaalbudget	**1.000.000**

De middelen voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht die het project financieren, zullen herverdeeld worden uit de relanceprovisie naar het begrotingsartikel HB0-1HEI2IC-WT. Er zal op dit artikel een aparte basisallocatie worden aangemaakt waarop de uit de relanceprovisie herverdeelde middelen zullen worden gealloceerd.

De verdere toekenning van de subsidie kan via Ministerieel Besluit verlopen. Hiervoor werd een decretale mogelijkheid voorzien in artikel 12, §3 van het uitgavendecreet bij BO 2021.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van het Vlaams Gewest, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Er is geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, niet op het personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de ontvangsten, de investeringen of de schuld.

4. VERDER TRAJECT

Na de goedkeuring van de Vlaamse regering, zal de Vlaamse minister bevoegd voor Media de opdracht geven aan het Departement Cultuur, Jeugd en Media om het subsidiebesluit op te maken voor deze projectsubsidie aan het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid zodat de beschreven projecten in uitvoering kunnen worden gebracht.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. Haar goedkeuring te hechten aan de budgettoewijzing van de relancemiddelen, zoals voorzien in deze nota, voor de projecten rond mediawijsheid;
2. De Vlaamse minister bevoegd voor Media te belasten met de uitvoering van deze beslissing.

De Vlaamse minister van Brussel, Jeugd en Media

Benjamin DALLE